

סיפור אהבה

אך באותו הזמן עצמו נערך כנס בפולין. שליחי אצ"ל, וביניהם אברהם (יאיר) שטרן, נסעו לשם. ז'בוטינסקי היה המנהיג הנערץ. אולם ככנס התגלו חילוקידיעות חריפים. מנחם בגין, אז "בני ברק" בפולין, העמיד את עצמו בראש המורדים ונאם נאום חוצבלהבות. ז'בוטינסקי התייחס אליו בכזו תהומי, והישווה את נאומו לרעש של דלת חורקת, הסכה על צירים חלודים. הוא גם יעץ לו לקפוץ לתוך נהר הוויסטולה.

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, קבע ז'בוטינסקי כי המילחמה באויבי הנאצי קודמת לכל משימה אחרת. הוא הורה לאירגון הצבאי הלאומי בארץ להפסיק מייד את המאבק כבריטי.

(עדות אישית: אנשי הפלוגה שלי באצ"ל גייסו או למילחמה מה פק"פ, המפלגה הקומרניסטית, שהתנגדה למאמץ המילחמתי עד לפלישה הנאצית לברית-המועצות. אנשי אצ"ל שיתפו פעולה עם השילטון הבריטי, עקבו אחרי הקומניסטים היהודיים ומסרו אותם לדי הבולשת, שעינתה אותם ר אף הרגה אחד מהם בעניינים.) על רקע זה פרץ הפילוג הגדול של קיץ 1940, ערב מותו של ז'בוטינסקי. יאיר הכריז כי המילחמה כבריטים חשובה מן המילחמה בנאצים, וכך נולד הגוף שנקרא לימים לח"י. ז'בוטינסקי היה מנהיג רגול.

כיום קשה אף להעלות ברימיון את ההרצה העמוקה, שרחשו לו חסידיו (ואני אז ביניהם). ובכל זאת, ברגע שהתחיל האירגון הצבאי הלאומי לפעול, השתנו יחסי הכוחות הנפשיים והמעשיים. אנשי האירגון סיכנו את חייהם. ראשי האירגון — וביניהם גם דויד רויאל — חשו שהם עומדים במאבק הממשי, בעוד ז'בוטינסקי ואנשיו היו רחוקים משרה הקרב.

החליך ד נמשך אחרי מותו של ז'בוטינסקי. אנשי אצ"ל, ובראשם מנחם בגין, התייחסו בכזו גובר והולך להנהגה הרי וויזיוניסטית בעולם ובארץ. כשקמה המדינה, התחרתה תנועת החרות, מיסרם של יוצאי-אצ"ל בהנהגת בגין, עם רשימת המפלגה הרוויזיוניסטית בבחירות והיכתה אותה שוק על ירך. הרוויזיוניסטים, בהנהגת אליעזר שוסטק, נעלמו מן המפה.

החליך דומה, בקנה-מידה יותר גדול, התרחש בתנועה הצינונית הרישמית. הכוחות המקומיים, ובראשם דויד בגין-גוריון וחבריו, שחלשו על המוסדות בארץ — אירגון-הנהגה, ההסתדרות, ההתיישבות העובדת — כבשו בהדרגה את עמדות-המפתח בתוך ההסתדרות הצינונית. יחסי הכוחות בתוך התנועה הצינונית השתנו. זה חיזק את התנועה.

אין ספק שהיה קורה עכשיו בצניבור הפלסטיני. ככל שראשי האינתיפאדה צוברים תאוצה, ביטחון-עצמי, קורבנות והישגים, כך תגבר השפעתם בתוך אש"ף ואירגוני השונות. וכמו שהיה אצלנו, בשעתו, הם יהיו קשוחים יותר, תקיפים יותר מאשר המנהיגים הוותיקים. לא תקום שום הנהגה אלטרנטיבית. אך ההנהגה הקיימת תהיה חזקה יותר.

יאיר היה קיצוני מרויאל, ורויאל היה קיצוני מז'בוטינסקי. יצחק שדה היה קיצוני מבגין-גוריון, ובגין-גוריון היה קיצוני מחיים וייצמן. כדאי לזכור.

ערוות אמה

נסעתי פעם בקאהיר במונית, בחברת כמה ישראלים. אחת מהם, עיתונאית, דיברה בשטף על משהו, ותוך כדי כך הפליטה את המילים "כוס אומכו". ראייתו שהנהג המצרי קפא כולו במושב. כמעט והיתה תאונה.

הבנתי אז ששתי מילים אלה, שאנחנו רגילים לזרוק אותן סביבנו כקללה תמימה, כמו "לעזאזל" או "קבינמאט", יש להן משמעות לגמרי אחרת באזוני ערבי, המבין את פירושו. לערבים, ובמיוחד למצרים, יש חוש-כבוד מישפחתי מפותח, והערות הנוגעות לערוות-אמם מעליבות אותם עד למעמקי הנפש. זה יכול לגרום לרצח.

אני נזכר באותה סצינה כאשר אני שומע על עוד תקרית במיפריץ אלתם. מפלגים מדברים עם מצרים, מספינה אל ספינה, ופתאום מגיבים המצרים בצורה הכי לא סבירה. כשיש להם נשק, הם יורים. כשאין להם נשק, הם מתנכלים בצורה אחרת.

בכל פעם אני שואל את עצמי: אולי אחד הישראלים הפליט, שלא בכוונה, את שתי המילים התמימות האלה?

יתכן שמראיין טוב היה מכריח את מירון להתמודד עם טעויותיו, להסביר, אולי להתוודות. אחרי הכל, יש גבול גם לחנטרשי. ואולי לא.

אנטי-שמים מצחיקים

יש סיבות רבות שבגללן כדאי לחיות בישראל. אחת מהן היא שכאן אפשר לצחוק מהאנטי-שמים.

הרעיון הזה עלה על דעתי עוד לפני קום המדינה, כאשר חבר, ששירת בצבא הבריטי, סיפר לי את הסיפור הבא: בקרון-רכבת באיטליה ישבו לברם שני חיילים. אחד היה בריטי. מולו ישב חייל החטיבה היהודית, שנשא על שרולו את סמל מגן-דוד. השניים היו שקועים בקריאת עיתונים, ולא דיברו זה עם זה.

כעבור שעה הרים הבריטי לפתע את ראשו והפליט: "יהודי מחורבן!"

הבחור מארץ-ישראל השיב בנחת: "אנגלי מוויין!"

אורי אבנר

יומני אישיות

שניהם שקעו שוב בעיתונות. צחקתי אז ואמרתי: זהו. הציונות ניצחה. בימים האחרונים אני צוחק כשאני קורא על האנטי-שמיות בברית-המועצות.

למען האמת, תחילה חשבתי שאין זו אלא תעמולה ציונית. אנטי-שמיות בברית-המועצות? אחרי 70 שנה של שילטון סובייטי, שבו היוותה האנטי-שמיות עכירה פלילית, ואסור היה אף להזכירה בעיתונים? מגוחך!

אבל עכשיו אני קורא שוב ושוב תיאורים מפי משקיפים אוניברסיטאיים. סיפורים על פאמיאט. גוף אנטי-שמי קיצוני, שקם עם כינון חופש-הביטוי בארץ-הסובייטים. סיפורים על כל מיני תנועות ועיתונים רוסיים-לאומיים, המשמיעים את הקומניזם, המהללים את הכנסיה והמקללים את היהודים הבורגניים, שכפו את הבולשביזם הכופר על אמא-רוסיה.

השבוע קראתי סיפור של כתב אמריקאי, שראיין מורה בעירה ליד לנינגרד. המורה התפרסמה מפני ששלחה לעיתון מיכתב אנטי-שמי חריף, שבו העלתה על נס את מיעול המבורך של סטאלין. לברירה, היהודים ממציאים כל מיני אגדות ורונות על הפשעם שביצע סטאלין, כביכול בכל מקום — במפלגה, בעיתונות, בטלוויזיה — רואים רק פרצופים יהודיים. הגלאנסט והפרסטרואיקה הם המצאות יהודיות, שבאו להרוס את הישגיו של סטאלין הרגול.

אילו הייתי ברוסיה, לא הייתי צוחק. גם לא באמריקה. אבל פה קשה לי להתאפק.

בפנים ובחוץ

יש לי שיטה פשוטה להבנת המרחש באינתיפאדה. כשאני נתקל בתופעה חדשה, אני משווה אותה לתופעה דומה שהיתה אצלנו, בימי המאבק.

מוכן שאין דימיון בין שני המצבים, כשם שאין דימיון בין שני העמים ובין שתי התקופות. צריכים להיזהר מפני אנאלוגיות.

אבל חרף כל ההבדלים, ההשוואה מאלפת תמיד. למשל: מה קורה כיום בין הנהגת אש"ף ובין מיפקדת האינתיפאדה? (או, בלשונו המיוחדת של יצחק רבין, בין "אש"ף-תונים" ו"אש"ף-שטחים")?

אני מכניס את זה למחשב שבראשי, עושה טרור-טרור, ולגנר עיניי עולה התמונה המקבילה. מה קרה בין הנהגת המפלגה הרוויזיוניסטית בחו"ל ובין מיפקדת האירגון הצבאי הלאומי בארץ?

כאשר התגייסתי לאצ"ל, בעודי נער, אמרו לי בסודי-סודות שהמפקד העליון של האירגון הוא זאב ז'בוטינסקי. המפקדים המקומיים (לא ידעתי את שמותיהם) סרים למרותו. ז'בוטינסקי קובע את הכל.

עמוס היה מתנחל. באחד הימים החליט שאינו יכול לסבול עוד. הוא ראה כיצד מוכרת הממשלה התבוסתנית את ארץ-ישראל. הוא מכר את הווילה שלו באריאל, יחד עם איכות-החיים, וירד ללוס-אנג'לס.

אריאלה היתה שמאלנית. היא לא יכלה לסבול עוד. היא ראתה כיצד משתלטים הפאשיסטים על המדינה, שאיברה את כל ערכי המוסר והצדק. היא מכרה את הרירה שלה בירושלים וירדה ללוס-אנג'לס.

בערב-כריסטמס חש עמוס בתשוקה עזה לאכול חומס. הוא הלך למיסעדה צבר, בשררות-סאנסט.

באותו הערב חשה אריאלה בנגועים לקבאב אמיתי. היא הלכה למיסעדה צבר, בשררות-סאנסט.

עמוס הזמין את אריאלה לשבת ליד השולחן שלו. עמוס ואריאלה שוחחו, דיברו על הארץ והתאהבו.

עמוס ואריאלה נישאו. נולדו להם שני ילדים, תום ושירלי. פעם שברוטיים הם מבקרים בארץ.

מיסטר בלתי-הפוך

הכתבה של יגאל לוסין על מירון בנבנישתי בטלוויזיה היתה מלאכת-מחשבת של חנטרשי. בליל של קטעיר-עיונות, מליצות נבובות והתחמקות מן האמת.

אני מחבב מאוד את מירון. כל אחד מחבב אותו. אולי אי-אפשר שלא לחבב אותו. אולם החיבה אינה צריכה לטשטש את העובדה שהאיש לא צדק מעולם בשום דבר. אף לא פעם אחת. מאז ימי החולצה הכחולה ועד היום.

אולי זהו סוד הצלחתו. הוא כוכבית-קשורת בינלאומי, חביב התיקורת הישראלית — וכתבה זו תוכיח. נראה שכדי להגיע למעמד זה ררוש כיש

לון מוחלט בכל התחזיות. שום דבר אינו מצליח אצל-נו כמו הכישלון. ואוי לו לאדם שצדק.

אך מגיעים לשיא כזה של תחזיות כושלות? זה די פשוט: צריכים להגיד ככל מצב את אשר הקהל מוכן לשמוע. ומ כיוון שהקהל אינו רוצה לש

מוע לעולם תחזיות-אמת, שהן בלתי-נדיעמות, מביאה מגמה זו לרצף בלתי-פוסק של תחזיות מתבדות.

תחילה היה מירון נביא של הדריקים. בירושלים הושג דר העומרת על כן של שקר. הרי ירושלים לא אוחדה מעולם, מעולם לא שרר בה דריקים. לא היה בה אלא כיבוש ברוטאלי, שטרי קולק שמש לו כעלה-תאנה. (טרי מודה בכך בכתבה לרגע קט, אך מייד חוזר בו וממשיך בדרך, כאילו לא קרה כלום.)

אחר-כך הגיע מירון לתיאוריה הנהדרת, המוזהה עם שמו בכל העולם: "אי-ההפיכות". הכיבוש הוא בלתי-הפוך. המי לה באנגלית היא עוד הרבה יותר מצלצלת ומרשימה: IRREVERSIBILITY. אפשר לחיות במזילה כואת זה היה נהדר. איש בעל תעודות, שמאלן מדופלם, מודיע כי הסיפוח הפך עוברת בלתי-הפיכה. זה היה טוב לכל. הימים מצא אישור מושלם לרעיונותיו מפי שמאלן. השמאל מצא אישור מושלם לכך שאין לו עוד מה לעשות, שהוא יכול ללכת לישון. האמריקאים, שלא יכלו להסכים רישמית לסיפוח, אך רצו לתמוך בממשלת-הליכוד, מצאו את הצידוק מפי מירון.

כל קרן אמריקאית חשה לממן את מחקריו. במשך שנים לא קיימתי שיחה אחת עם איש חשוב בעולם — לא בארצות-הברית, לא בבריטניה, לא בגרמניה — שבה לא עלה שמו שמו של מירון בנבנישתי. אינני מגויס. אף לא שיחה אחת. הכל נאחזו בו. הוא עשה קאריירה. הצטברה אצלו ערימה אריזה של שעריר-עיתונים וכתבות-הלל בכל השפות. ואז באה האינתיפאדה, שמירון לא חלם עליה, והבלתי-הפיך התהפך כבדלילה. הבלתי-הפיכות טבעה באסון הגדול ביותר מאז טביעת הטיטאניק. מירון וטרי היו שני הקורבנות הראשונים של ההתקוממות. כל מה שאמרו במשך דור הפך לברירה. בריחה טראגית.

עכשיו יש למירון סוס חדש. "בלתי-הפיך" הפך ל"בלתי-פתיך". די אין פיתרון. כמו בכלפאסט. אין מה לעשות. אפשר ללכת בהתבדות, לפרסם מחקרים ולהתלבט בצורה פוטוגונית על הריה-מצויה.

ישבו, זה נוח לכל. זה נוח לימין. זה נוח לשמאלנים, היכולים להיאנח ולשקוע בייאוש אופנתי חמים ונעים. אם אין פיתרון, אין צורך לעשות כלום, להיאבק, להסתכן. אין פיתרון.

יגאל לוסין, העולם הזה

ז'בוטינסקי